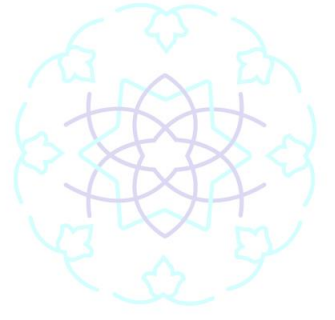

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Yıl / Year: 2, Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 3

Ocak / January 2024

Ss. / Pp. 80-98

MICK DAVIS FİLMİNE KONU OLAN AMADEO MODİGLİANI'NİN RESİMLERİNDEKİ KADIN FİGÜRÜNÜN PSİKOLOJİK/GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

Didem ÜREGİL¹

Öz

Araştırmada, Mick Davis'in yönetmenliğini yaptığı, ressam Amedeo Modigliani'nin yaşamını ve sanatsal sürecini anlatan 2004 yapımı Modigliani filmi göstergebilim yöntemi ile analiz edilerek, sanatçının resimlerinin konusu olan kadın figürleri incelenmektedir. Bu doğrultuda öncelikle Modigliani'nin yaşam öyküsü incelenerek yaşantısının yaptığı resimlere nasıl etki ettiği, resimlerinde neden çoğunlukla kadın figürlerini konu aldığı ve kadın figürünün sanatçının öz yaşam öyküsü ile ilişkisi analiz edilmektedir. Ardından Amadeo Modigliani'nin resimlerindeki kadın imgesi çözümlenmektedir. Son olarak Mick Davis'in yönetmenliğini üstlendiği 2004 yapımı Modigliani filmi psikolojik/göstergebilimsel açıdan analiz edilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı sanatçının eserlerindeki sembolik unsurların derinlemesine analiz edilmesi ve Mick Davis'in filmine konu olan göstergelerin çözümlenmesidir. Nitel araştırma tekniklerinden doküman inceleme yöntemi kullanıldığı araştırmada, sinema, psikoloji, resim ve müzik disiplinlerinden yararlanılarak sanatçının eserlerinde yer verdiği kadın imgesinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır.

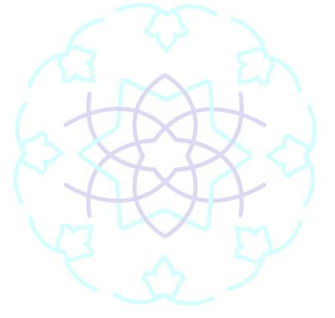
Anahtar Kelimeler: Modigliani, Kadın figürü, Sinematik imaj, Mick Davis, Göstergebilim

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, yaban.ot@gmail.com, ORCID: 0009-0005-1155-6076

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

PSYCHOLOGICAL/SEMIOTIC ANALYSIS OF THE FEMALE FIGURE IN AMADEO MODIGLIANI'S PAINTINGS, WHICH ARE THE SUBJECT OF THE MICK DAVIS MOVIE

Abstract

In the research, the 2004 film *Modigliani*, directed by Mick Davis, about the life and artistic process of the painter Amedeo Modigliani, is analyzed with the semiotics method and the female figures, which are the subject of the artist's paintings, are examined. In this direction, firstly, Modigliani's life story is examined and how his life affected his paintings, why he mostly used female figures in his paintings and the relationship between the female figure and the artist's own life story are analyzed. Then the female image in Amadeo Modigliani's paintings is analyzed. Finally, the 2004 film *Modigliani*, directed by Mick Davis, is analyzed from a psychological/semiotic point of view. In this context, the aim of the research is to analyze the symbolic elements in the artist's works in depth and to analyze the signs subject to Mick Davis' film. In the research, in which the document analysis method, one of the qualitative research techniques, is used, it is aimed to analyze the female image of the artist in his works in depth by making use of cinema, psychology, painting and music disciplines.

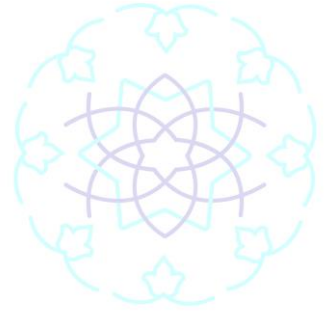
Key Words: Modigliani, Female figure, Cinematic image, Mick Davis, Semiotics

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Giriş

20. yüzyılın önemli sanatçılarından Amadeo Modigliani 1884 yılında İtalya'nın Livorno beldesinde doğmuş ve 1920 yılında henüz otuz beş yaşında hayatını kaybetmiştir. Sanatçı simbolist bir ressam olarak bilinmiştir. İtalyan rönesans ressamlarından etkilenmiştir. Biçimsel olarak resimlerinde Boticelli, Duccio ve Simone Martini'den etkilendiğinin yansımaları gözlemlenmiştir. Daha sonra diğer çağdaşları gibi döneminin felsefi ve psikolojik gelişmelerine ilgi duymuş ve eserleri bu gelişmeler ışığında resmedilmiştir. Sanatçının eserleri salt biçimsel bir insan porte ve nü çalışmadan öte insanların içsel dünyalarının yansımalarının resimdeki unsurlar vasıtasıyla aktarıldığı bir forma dönüşmüştür. Sanatçının heykeltıraş Brancusi ile tanışmasından ve desteklenmesinden sonra gerçekleştirdiği heykellerin biçimsel özellikleri sonraki resimlerinde de görülmüştür. Amadeo Modigliani'nin karakteristik üslubunun oluşmasında Afrika heykellerinin de yansımaları gözlemlenmiştir. Sanatçı kendine özgü sanatsal üslubu ile kadın imgesine çoğunlukla resimlerinde yer vermiştir. Kadın imgesinin bir metafor olarak kullandığı, asıl resimlerini oluşturan anlamsal içeriğin insanların psikolojilerini, iç dünyalarını yansıtmak olduğu görülmektedir. Sanatçının ve Mick Davis'in yönetmenliğini yaptığı Modigliani filmi göstergebilim yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada Amadeo Modigliani'nin resimlerinde kadın imgesi disiplinlerarası bir yöntem ile incelenmiştir.

Amedeo Modigliani'nin Yaşam Öyküsü

Amadeo Modigliani, kadın portreleriyle tanınan simbolist bir ressam ve heykeltıraştır. 1884 yılında İtalya'nın Livorno beldesinde doğan sanatçı, hayatını kaybettiği 1920 yılına kadar birçok sanat eserine imza atmıştır. 1902 yılında Floransa'da 14. yüzyıl sanatçıları Duccio ve Simone Martini'nin eserlerinin etkisinde kalmış, 1906 yılında Paris'e giderek aralarında Gino Severini, Andre Derain, Pablo Picasso'nun da bulunduğu bir sanat çevresinde sanat üretimini sürdürmüştür (Thompson, 2014, s.154). 1907 yılında Cezanne'ın retrospektif sergini gören Amadeo Modigliani onun eserlerinden etkilenmiş, renk seçiminde kompozisyonlara, figürlerin biçiminden, çizgi unsurunu kullanımına kadar birçok ayrıntıyı incelemiştir. Cezanne'nın sanata olan yaklaşımı ona Giotto'yu çağrıştırmıştır. Daha sonra Paul Gauguin'in eserlerini görme fırsatı

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

bulmuş ve ilkel sanata olan ilgisi artmıştır. Sanatçının tarzı da bu doğrultuda değişmiştir. (Erdoğan, 2021, s.16)

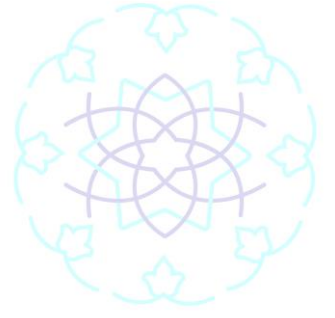
Amadeo Modigliani her ne kadar dışavurumcu bir ressam olarak bilinse de onun bu özgün üslubunun oluşmasında, İtalyan Rönesans ressamlarının ve kendi çağdaşlarının da etkilendiği Afrika maskalarının etkileri görülmektedir. Modigliani'nin ilk sanatsal izlenimlerini Boticelli ve Siena'lılardan etkilenecek ortaya koyduğunu belirten Turani'ye göre Picasso'nun mavi dönem resimlerinin Modigliani üzerindeki etkisi büyük olmuştur (Turani, 1990, s.625). Resimlerinin büyük çoğunluğu tekli figürlerden ve özellikle kadın portrelerinden oluşan Modigliani'nin aynı zamanda heykelleri de kendine özgü üslubu ile şekillenmiştir. Portre ve heykel çalışmalarının her ikisinde de dışavurumcu bir üslubun etkilerinin gözlemlendiği sanatçı, özellikle resme konu aldığı portrelerdeki göz imgesinin resmedilişi bakımından döneminin diğer sanatçılarından ayrılmaktadır. Onun resimlerinde yer alan figürlerin gözlerinin siyah bir lekeden ibaret olduğu görülür. Bunun yanı sıra Amadeo Modigliani'nin portrelerinde ve diğer figür resimlerinde akademik bir oran bulunmamaktadır.

Resimlerinin büyük çoğunluğu kadın portreleri ve nü figürlerden oluşan sanatçı “öncelikle bir portre ressamı” olarak bilinir (Thompson, 2014). Thompson'a göre sanatçının en zarif resimleri “Jean Cocteau, Chaim Soutine, Jacques Lipchitz, Moise Kiling gibi yakın dostlarının ve meslektaşlarının portrelerini” içermektedir ve sonraki dönem resimlerinde ise “1917'de tanıştığı ve bir kız çocuklarının olduğu sevgilisi Jeanne Hebuterne'in portrelerinden” oluşmaktadır (Thompson, 2014, s.154). 1909'da heykeltıraş Brancuşi'nin tavsiyesiyle Afrika heykellerini incelemiş ve esinlenmiştir (Erden, 2016, s.122) Sanatçının yaptığı heykellerin biçimsel özellikleri resim sanatına da yansımıştır. “İlkel sanatı insanın dışavurumu” olarak gören Modigliani'ye göre; “heykel sembolik ve estetik öğeleri içinde barındıran bir sanattır” (Bağatur, 2013, s. 135). Dolayısıyla heykellerinde Afrika sanatının izlerine rastlanan sanatçının portrelerindeki maske görünümü, onun Afrika sanatının etkisinde eserler ürettiğinin önemli bir kanıtı olarak görülebilir (Bağatur, 2013). Bununla birlikte Modigliani eserlerinin büyük

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

çoğunluğunda belirtilen Afrika sanatı etkisinin bir uzantısı/ yansıması olarak yüz, burun ve boynun uzun olduğu, yalın ve oval yüz hatları gibi sanatsal karakteristik özellikler görülmektedir.

Sanatçının ünlü bir portre ressamı olmasını sağlayan resimlerinin bir diğer özelliği resimlerini konu olan figürlerin psikolojik durumlarını da resme yansıtmaya çalışmış olmasıdır. Sadece retinal bir gözlem değil insanların iç dünyalarını da görmeye çalışmış ve resmetmiştir. Amadeo Modigliani resimlerindeki çizgileri, renkleri, diğer sanat unsurlarını bu psikoanalitik algıya göre oluşturmuştur. “Modigliani, gerçekçi bir portre biçimini, güçlü psikolojik yorumlama için bir araca dönüştürmekle kalmadı, modelinin kimlik tespitinin tamamen dışına çıkmadan içsel bir görüntü yarattı” (Benezra, 1986: 197; Erdal & Erkan, 2021: 115).

Amadeo Modigliani'nin bohem ve yoksul yaşamı, sosyal ilişkileri, uyuşturucu, alkol bağımlılığı ile otuz beş yıl yaşadı ve tüberküloz yüzünden öldü. Hamile olan sevgilisi Jeanne Hebuterne'de ardından sonraki gün intihar etmiştir (Erden, 2016, s.122)

Modigliani'nin Kadın Figürüne Bakış Açısı

20. yüzyılın önemli portre ve nü ressamlarından olan Amadeo Modigliani'nin resimlerindeki figürlerin büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Yaşamının son yıllarında sevgilisi Jeanne Hebuterne'nin yirmi beş resmini yaptığı bilinmektedir. Krystof'a göre portre resimleri iki gruba ayrılabilir: genellikle yazılı isimlerle tanımlanabilen arkadaş ve tanıdıklarının resimleri ve çeşitli tiplere stilize edilmiş anonim modellerin portreleri (Krystof, 2006, s.44). Sanatçının nü ve büyük çoğunlukta portre üzerine çalışmasının çok farklı sebebi vardır.

Amedeo Modigliani, eskiz defterine düştüğü notta sanatsal amacını şu şekilde belirtmiştir: “Aradığım şey gerçek ya da gerçek dışı değil daha ziyade bilinçdışı, insan ırkındaki içgüdüsel gizem” (Krystof, 2006, s.76). Sanatçının bu sözünden onun sembolist ve insan psikolojisine meraklı bir ressam olduğu anlaşılmaktadır. Sanatçının portre ve nü eserlerinde kompozisyonu oluşturan resim unsurlarını bu amaca göre bilinçli seçip iç dünyayı yansıtan eserler meydana getirdiği anlaşılmaktadır.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Görsel 1. Amadeo Modigliani, Jeanne Hebuterne'in Portresi, tuval üzerine yağlı boya, 91,4x 73cm, 1918, New York, Metropolitan Müzesi / Görsel 2. Amadeo Modigliani, Sarı Süveteriyle Jeanne Hebuterne, Tuval üzerine yağlı boya, 100x64,7cm, 1919, New York, Solomon R. Guggenheim Müzesi / Görsel 3. Amadeo Modigliani, Beatrice Hastings, 1915, Tuval üzerine yağlı boya, 81x54cm, Özel Koleksiyon

Amadeo Modigliani'nin portrelerinin hemen hepsi belirgin, sanatçıya özgü özelliklere sahiptir. Sanatçı çağdaşları olan sembolist ressamlar gibi figürlerin ruhunu resmetmek istiyordu. Krystof'a göre "Sembolistler ortak bir hedefi paylaşıyorlardı: görünür gerçekliğe aykırı resimler yapmak resimlerinin irrasyonel içerikleri aracılığıyla en azından başka, gizli bir gerçekliğin tasavvur edilebileceğini göstermek istiyorlardı (2006, s.12). Sanatçının *Jeanne Hebuterne'in Portresi*'nde (Görsel 1) figürün göz bebeklerinin resmedildiği görülür. Diğer portre resimlerinde de görülen bu durum sanatçının sembolist üslubunun belirgin özelliklerindedir. Figürün boynunun eğik olması, resimdeki çizgisel unsurlar, renk kullanımı, vücut oranındaki dengesizlik gibi bilinçli olarak tuvale aktarıldığı bilinen bu nitelikler sanatçının sembolist üslubunun belirtileridir. Sanatçının heykeltıraş olmasının resimlerine de etkisi olduğu görülmektedir. Bu resimde de heykellerinin izlerini figürün yüzünde görmek mümkündür. Resmin arka planı oldukça sade ve koyu renkler ile boyanmışken figür beyaz bir elbise ile resmedilmiştir. Figürdeki açık renk izleyicinin dikkatini ona vermesini sağlamıştır. Sanatçı Jeanne Hebuterne'in yirmi beş resmini yapmıştır. Thompson'ın da tanımladığı gibi; "Jeanne'in bütün portreleri yan yana getirilirse, modelin içinde bulunduğu bütün ruh hallerini görmek mümkün olur" (2014, s.154).

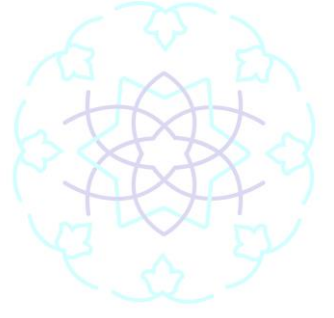
MICK DAVIS FİLMİNE KONU OLAN AMADEO MODİGLİANI'NİN RESİMLERİNDEKİ KADIN FİGÜRÜNÜN PSİKOLOJİK/GÖSTERGEBİLİMSSEL ANALİZİ

Yıl / Year: 2, Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 3
Ocak / January 2024

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Amadeo Modigliani'nin *Sarı Süveteriyle Jeanne Hebuterne* isimli eserinde (Görsel 2) kompozisyon oldukça açık renklerden oluşmuş ve renklerdeki çeşitlilik artmıştır. Sandalyede oturan figürün vücut oranının gerçek dışılığı çok belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Sembolist olan sanatçı gözün gördüğü gerçeklikten uzaklaşıp görünmeyen gerçekliğe bakmamızı istemiştir. Beatrice Hastings'in portresi ise (Görsel 3) Amadeo Modigliani'nin 1914-1916 yılları arasında sevgilisi olan İngiliz şairi betimlemektedir (Krystof, 2006, s.54). Sanatçı kalıplaşmış üslubu olan boynun uzunluğu, gözlerdeki lekesellik, resimdeki çizgisel unsurlar ve renk kontrastlığı göze çarpmaktadır. Tüm bunlar sanatçının resmindeki yapısal özelliklerdir. Modigliani'nin biçim kaygısından uzak gerçekleştirdiği resimde asıl hedefi Beatrice Hastings'in iç dünyasını ve psikolojik durumunu tasvir edebilmektir. Sanatsal üslubunun felsefesini oluşturan bu düşünce sanatçının kendi çağının psikanaliz kuramından etkilendiğini göstermektedir. O yıllarda birçok ressamın psikoloji ile ilgilendiği bilinmektedir. Modigliani de kendi çağdaşları gibi döneminin gelişmelerinden etkilenmiş ve yaşadığı çağın yansıması olmuştur. İçgüdüler, düşler, bilinçaltı gibi konuların gündemde olduğu dönemde arkadaşı ve doktor olan Paul Alexandre'ın Amadeo Modigliani'ye sık sık algısının açılması için uyuşturucu madde yerine geçen ağrı kesiciler verdiği bilinmektedir. Modigliani'nin sık sık Dante'nin İlahi Komedya'sındaki "Cehennem" bölümünden kesitlere gönderme yaptığı, Baudelaire'in yazılarını ezbere okuduğu ve Maldoror'un şarkılarına atıflar yaptığı görülmektedir (Erdoğan, 2021, s.27). Dolayısıyla Modigliani'nin sanatsal üslubunun oluşumunda edebiyatın da önemli yansımaları olduğu tanımlanabilir. Erdoğan'ın da ifade ettiği gibi; "Maldoror'un şarkıları, insanın ruhunun ve bedeninin derinliklerinde saklanan ancak baskılanan içgüdülere, erdeme, ahlaka dair metaforlarıyla da avangard, bohem sanatçıların zihinlerini meşgul etmiştir" (2021, s.28).

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Görsel 4. Ayakta Duran Nü (Venüs), tuval üzerine yağlı boya, 100x65cm, 1917/ Görsel 5. Jeanne Hebuterne Büyük Şapkasıyla, tuval üzerine yağlı boya, 55x38cm, 1917

Modigliani *Ayakta Duran Nü* adlı eserinde (Görsel 4) oturmuş bir modeli resmetmiştir. Bu resimde gözler kapalı tasvir edilmiştir. Göz imgesi sanatçının tüm resimlerinde değişmektedir. Modelinin ya da sanatçının psikolojik durumunun yansıması olarak göz imgesi tüm resimlerinde farklılaşmaktadır. Sanatçının örnekleme alınan çalışmasında da belirgin kompozisyon özellikleri olan rengin kontrast kullanımı ve figürün açık tonlarda resmedilip öne çıkarılması, vücudun gerçekdışı oranı, kontur çizgileri, yüzün karakteristik yapısı gözlemlenmektedir.

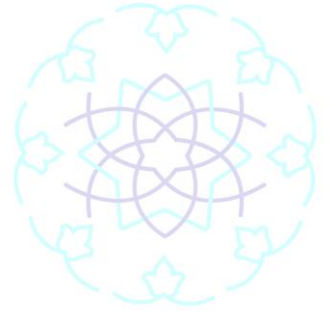
Modigliani'nin sevgilisi Jeanne'ye ait olan *Jeanne Hebuterne Büyük Şapkasıyla* isimli eserinde de (Görsel 5) sanatçının sanat üslubunun izleri olan başın formu, göz bebeklerinin olmayışı, resimdeki melankolik hissiyat, omuzların eğik, yüzün oval olması, renk kontrastlığı ve kontür çizgilerinin belirginliği gibi özelliklere rastlanır. Buna karşın son dönemlerinde değişen sadelik ve lirik dil de gözlemlenmektedir. Krystof'un da tanımladığı gibi; "Modigliani'nin Güney Fransa'da geçirdiği süre birkaç stil değişikliğini de beraberinde getirdi. Daha parlak renkler kullandı; fırça çalışması daha gevşek ve resimlerinin yüzeyi Paris'teki yıllarına göre daha az pürüzsüz hale geldi" (Krystof, 2006, s.81). Sanatçının son dönemlerine rastlayan bu resimde de bu sadeleşmenin izlerine rastlanmaktadır. Kuru'nun aktardığı gibi Modigliani; "çocukluğunda

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

yakalandığı ve alkol ve uyuşturucuyla tüberküloza dönüşen bir akciğer hastalığıyla boğuşmuş” (2020, s.8) ve buna paralel yaşadığı ekonomik bulanımlar erken yaşta ölümüne neden olmuştur.

Göstergebilim Yöntemi

Eski Yunancada ‘Semeion’ kelimesinin anlamı gösterge, işaret olarak kullanılmıştır. Bergamada, Asklepion’u kuran Hippokrates (İ.Ö 460-370) ve diğer hekimler ‘semeion’u hastalığın kendisi değil de belirtisi olarak adlandırmışlardır. 17.yy’da İngiliz filozof John Locke (İnsanın Anlama Yetisi Hakkında Bir Deneme) adlı kitabında göstergebilim üzerine çalışmalar gerçekleştirmiştir. Daha sonraları Amerikalı filozof Charles Sanders Peirce ve 20. yüzyıl dilbiliminin kurucusu İsviçreli dilbilimci Ferdinande de Saussure göstergebilim üzerine çalışmalar yapmıştır (Akerson, 2005, s.50) Göstergebilimin temellerini bu bilim insanlarının oluşturduğu bilinmektedir. Gösterge ise kendisi o şey olmadığı halde başka bir kavram yerine geçen olgudur. Göstergeler kavramları ayırt etmemizi sağlar ve bu kavramlara bazen derin bir anlam yükler. Göstergelerin anlamları doğrudan anlaşılacağı gibi dolaylı da algılamamızı gerektirebilir. Olgular insanlara göstergeler yoluyla zahmetsiz bir şekilde ulaşır. Ayırt etmemiz gereken ise bu göstergelerin bir gerçek değil de yansıma olduğudur. Göstergeler bir nevi metafordurlar. “Göstergelerde bilindiği üzere düz anlam gösterilenin nesnel olarak olduğu gibi kavranmasıyla ortaya çıkar. Yan anlam ise ima edilen anlamlardır. Göstergeye işlevleri nedeniyle özel değerler atfeder” (Parsa ve Olgundeniz, 2014, s.4). Göstergelerdeki yan anlam verilmek istenen mesajın derinliğini oluşturur. “Göstergebilim terimi, en yalın haliyle, ilk aşamada dilsel ya da görsel ayrımı yapmadan göstergelerin bilimini yapmayı amaç edinen bir bilim dalıdır. Göstergebilim; görünenin, aslında gerçeğin kendisi olmadığından hareketle, gerçekte neyin gösterilmek istendiğini araştırır” (Çiçek, 2016, s.3).

Modigliani’nin çalışmaları göstergebilimsel açıdan incelendiğinde, sanatçının portre ve nü resimlerini oluşturan modellerin iç dünyalarını kendi sanatsal yaklaşımıyla resmettiği görülmüştür. Figürlerin vücudu retinal orandan uzak, sanatçıya özgü bir karakteristik üslup ile resmedilir. Sanatçının portre ve nü çalışmalarındaki modeller incelendiğinde, başın oval resmedildiği, yüzün gittikçe pürüzsüzleştiği, gözlerin lekesele olarak betimlendiği ve boynun

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

genellikle eğik ve hep uzun olarak resmedildiği görülür. Tüm bu üslupsal farklılıkların her biri resmi izleyene biçimsel bir özgünlük sunarken aynı zamanda sembolik bir anlatımı da beraberinde getirir. Portreye baktığımız zaman lekesel bir göz görürüz ama gerçekte göz biçimsel olarak böyle değildir sanatçının bu formda resmetme sebebi figürün iç dünyasını tam olarak çözümleyememiş, görememiş olmasıdır, görmediği bir şeyi izleyiciye de aktarmamayı tercih etmiştir. Bu bilgiyi izleyiciye sembolik olarak lekesel biçimde resmederek anlatmıştır. Sanatçının resimlerindeki renk seçimi incelendiğinde ise erken dönem eserlerinde çoğunlukla öndeki figürün açık tonlarda resmedildiği ve arka planın koyu tonlarda boyanarak derinlik algısının yaratıldığı tanımlanabilir. Yaşamının sonlarına doğru figür ve arka plan arasında renk kontrastlıkları ve renk çeşitliliğinin arttığı görülmektedir. Sanatçının renk seçimi hem figürün kendinde bıraktığı hem de kendi psikolojik duygu durumunun bir göstergesidir.

Mick Davis'in Yönetmenliğini Yaptığı Modigliani Filmi ve Göstergibilimsel Analiz

Mick Davis'in yazıp yönettiği 2004 yapımı Modigliani filminin oyuncularında Andy Garcia, Elsa Zlyberstein, Hippolyte Girardot, Udo Kier, Stevan Rimkus, George Ivascu, Theodor Danetti, Peter Cocteau, Omid Djalili'in bulunmaktadır. Ressam ve heykeltıraş Amedeo Modigliani'nin 1919 yılında Paris'teki yaşamını, yakalandığı hastalığı, Picasso ile rekabeti ve aşklarını anlatan biyografik dram filmidir. Filmin genel temasının yanında sanatçının yaşadığı yıllardaki Paris'i ekonomik, politik ve sosyolojik bağlamlarda farklı perspektiflerde yansıtmıştır. Pablo Picasso, Maurice Utrillo, Max Jacob, Diego Rivera, Moise Kisling, Pierre-Auguste Renoir sanatçının yakın çevresinde arkadaşları ve sanatçılardır. Yönetmen aynı zamanda bu sanatçıların da sanat yaklaşımları ve yaşamları hakkında bilgi vermeyi amaçlamıştır. Yönetmenin düz anlamda izleyiciye sunduğu Modigliani'nin yaşamıdır. Fakat yan anlamda yönetmen filmdeki çocuk imgesi ile izleyicinin zor bir çocukluk yaşayan Modigliani ile empati kurmasını da istemiştir. Sanatçının çocukluğundan beri yoksul bir yaşam sürmesinin olumsuz etkileri, dini inanç farklılığından dolayı ayrımcılığa maruz kalıp yaşadığı dışlanmışlık duygusu, izleyiciye filmde kullanılan evrensel göstergelerle anlatılmıştır.

**MICK DAVIS FİLMİNE KONU OLAN AMADEO MODİGLİANI'NİN RESİMLERİNDEKİ KADIN
FİGÜRÜNÜN PSİKOLOJİK/GÖSTERGEBİLİMSSEL ANALİZİ**

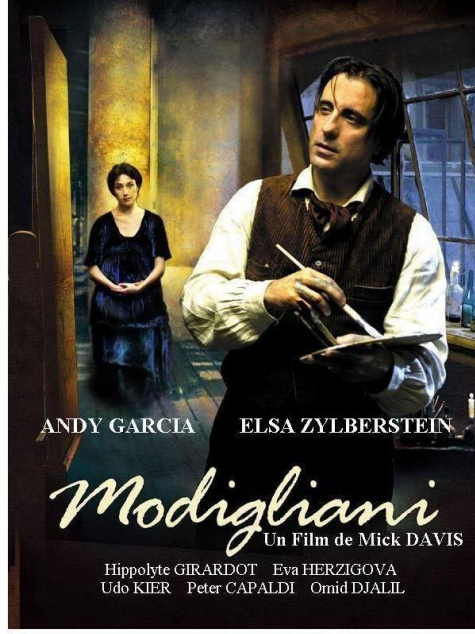
Yıl / Year: 2, Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 3

Ocak / January 2024

BAÇINI

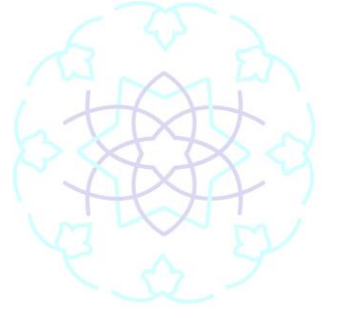
SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Görsel 6. Modigliani film afişi, 2004, Fransa (Yönetmen: Mick Davis)

Bu kapsamda film kurgusunun aktardığı örnekleme alınan; sanatçının Picasso ile birlikteliğinin anlatıldığı sahne, Jeanne Hebuterne'un resmini yaptıktan sonra çalışmayı incelediği sahne, Hebuterne ile dans ettiği sahne, Picasso'un Hebuterne'in resmini yaptığı sahne gibi belirli sahneler göstergebilim yöntemi ile analiz edilmektedir.

Film dramatik bir klasik müzik ile karanlık bir mekanda Amadeo Modigliani'nin sevgilisi Jeanne Hebuterne'nin izleyiciye "(...) Hiç kendinizi cehennemden sonsuzluğunda mahkum ettiğiniz güçlü bir aşk yaşadınız mı?" sorusu ile başlar. Yönetmen filmin dramatik etkisini en başta izleyiciye kullandığı ışık ve müzik seçimi ile hissettirmiştir. Ardından neşeli bir müzik ile devam eder. Modigliani ve Pablo Picasso filmin başlarında rekabet içindedir ve zaman zaman ciddi çatışmalar yaşarlar. Dönemin sanatçıların sık uğrak yeri olan bir mekana Modigliani elinde renkli güller ile girer ve neşeli müzik bu sırada son bulur. Elindeki gülleri insanlara "Aşk" diyerek atar. Güllerden birini de ayakta duran bir kadına verir ve o esnada "Sanatın geleceği bir kadının yüzündedir" der. Modigliani, Pablo Picasso'ya "Söyle bana Pablo aşkı nasıl küpe çevirsin?" sorusunu alaysı bir hava ile sorar. Daha sonra Modigliani ağzında bir gül ile Pablo

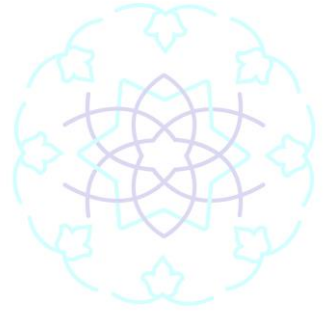
Picasso'nun kucağına oturur ve kavga etmeye, tartışmaya başlarlar. Tartışma bir süre devam eder ve daha sonra sanatçının mekandan çıktığı görülür (Görsel 7).

Görsel 7. Mick Davis'in 2004 yapımı Modigliani filminde Amedeo Modigliani (Andy Garcia) Pablo Picasso (Omid Djalili) ile aralarında geçen gergin bir şakalaşma anıdır (06.40)

Göstergelerin Çözümlemesi		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ses	Dramatik müzik	Hüzün
Bitki	Gül	Değer, sevgi

Görsel 8. Mick Davis'in 2004 yapımı Modigliani filminde Amedeo Modigliani (Andy Garcia) yaptığı portre resmini inceliyor (13.30)

Göstergelerin Çözümlemesi		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Doğa olayı	Yağmur	Romantizm
Mekan	Atölye, ev	Yoksulluk

Filmin başlangıç sahnelerinde sanatçının sevgili Jeanne Hebuterne, Amadeo Modigliani ile ilk karşılaştığı anı anımsa., Mick Davis bu sahneyi yağmurlu bir günde fakat kasvetli olmayan bir ışık kullanarak dramatik bir müzik eşliğinde izleyiciye sunmuştur. Karşılaşmaları Jeanne Hebuterne'nin sanat okulunda gerçekleşmiştir. Modigliani "(...) Şimdi senin resmini yapacağım, beni görmeye gel (...). Eğer bir gün şanslıysam gözlerini de yaparım" der. Daha sonra Modigliani ve Hebuterne sanatçının hem ev hem de atölyesi olarak kullandığı mekana giderler ve

Modigliani, Hebuterne'e ait ilk portresini o zaman yapar. Fakat gözler bir lekeden ibarettir. Jeanne Hebuterne'in "Gözlerim nerede?" sorusu üzerine sanatçı "Çok uzaklarda göremedim. Gerçek seni gördüğümde, gözlerini de yapacağım" sözlerini dile getirir. Mick Davis'in sanatçının evi ve atölyesi olarak seçtiği mekan, sanatçının yaşadığı derin yoksulluğa da gönderme yapmaktadır (Görsel 8).

Görsel 9. Mick Davis'in 2004 yapımı Modigliani filminde Amedeo Modigliani (Andy Garcia) ve Jeanne Hebuterne (Elsa Zlyberstein) dans etmektedir (26.07)

Göstergelerin Çözümlemesi		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ses	Duygusal müzik	Romantizm
Nesne	Sokak lambası	Romantizm

Örnekleme alınan sahnede Modigliani ve arkadaşları gece bir sokakta yürürken Jeanne Hebutene'e rastlar. Birbirlerine sarılır ve lambanın aydınlattığı, sakin sokakta yürür ve dans ederler. Mick Davis bu sahnede duygusal bir müzik kullanmıştır. Kamera figürleri merkeze almış ve ışık etkisiyle silüet biçiminde görünmelerini sağlamıştır. Yönetmen ışık ve müzik göstergeleri ile izleyiciye Modigliani ve Hebuterne'nin arasındaki sevgi bağının derinliğini hissettirmiştir (Görsel 9).

Görsel 10. Mick Davis'in 2004 yapımı Modigliani filminde Pablo Picasso'nun (Omid Djalili) Jeanne Hebuterne'nin (Elsa Zlyberstein) izleyicilerin önünde canlı resmini yaptığı kesitte iki karakter Amadeo Modigliani'ye bakmaktadır (39.30)

Göstergelerin Çözümlemesi		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Modigliani ve Picasso	Rekabet
Ses	Enstrümantal müzik	Gerilim

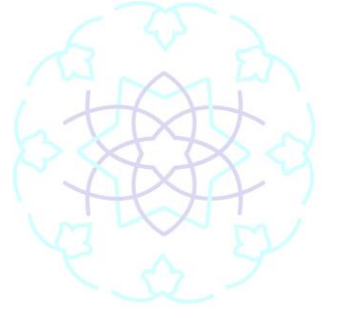
BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Devam eden sahnede, Jeanne Hebuterne ve Amadeo Modigliani'nin çocuklarının Hebuterne'nin babası tarafından kabul edilmemesi ve bir manastıra göndermek istemesinden sonraki gelişmeler anlatılmıştır. Hebuterne, Modigliani'nin Picasso ile beraber bir sergisi olursa ekonomik olarak durumunun iyileşeceğini ve çocuklarını kurtarabileceğini düşünür ve sanat simsarısı olan Jean Cocteau'dan bu sergiyi düzenlemesini ister. Pablo Picasso bu serginin olmasını Jeanne Hebuterne'nin sergide canlı çalışmasını yapmak şartıyla kabul eder. Amadeo Modigliani Pablo Picasso ile ortak sergisinin olacağına şaşırır fakat sergiye katılmayı onaylar. Sevgilisi Jeanne Hebuterne'nin sergide resmini yapacağından haberi yoktur. Mick Davis bu sahnede gerilim dolu sahneleri enstrümantal müzik ile yansıtmıştır. Müzik seçimi Amadeo Modigliani'nin sinirli, stresli durumunun ve o mekanın gergin bir havada, normal bir sanat sergisinden çok iki sanatçının rekabet halinde olduğunun göstergesi olarak aktarmıştır (Görsel 10).

Filmin son sahnelerinde yarışmaya katılan ressamlar bütün bir gece resimlerini bitirmek için yoğun bir çaba gösterirler. Amadeo Modigliani de (Andy Garcia) Jeanne Hebuterne'in (Elsa Zlyberstein) portresini yapar fakat gözlerini bir lekeden ibaret değil de gerçekçi bir şekilde resmeder. Yönetmen ressamların resimlerinin bitiş göstergesini fırçalarını kırmaları ile izleyiciye sunmuştur. Amadeo Modigliani ise fırçasını şarap şişesinin içine atar. Bu sahnedeki müzik türü ise sanatçıların yoğun, hızlı çalışmalarının işitsel bir göstergesi olarak izleyiciye aktarılır.

Görsel 11. Mick Davis'in 2004 yapımı Modigliani filminde Amedeo Modigliani (Andy Garcia) sevgilisi Jeanne Hebuterne'nin (Elsa Zlyberstein) yarışma için resmini yaparken resme bakmaktadır (1.28.13)

Göstergelerin Çözümlemesi		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Nesne	Fırça	Tamamlanmışlık
Ses	Rap müzik	Seri olma hali

Sonuç

Amadeo Modigliani 20. yüzyılın önemli simbolist ressamlarından. Sanat yaşamı boyunca farklı disiplinlere ilgisinin olmasının onun özgün üslubunun oluşmasında etkili olduğu gözlemlenmiştir. Sanatçının yapıtlarını genellikle porte ve nü çalışmalar oluşturmuştur.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

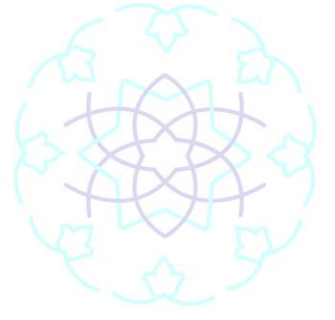
Heykeltıraş Brancusi'nin desteklemesi ile heykel çalışmaları yaptığı saptanmıştır. Bu heykellerin biçimsel özelliklerinin resim sanatına yansımaları olduğu gözlemlenmiştir. Resimlerindeki kadın imgesini temsil eden figürlerin kendi arkadaşları, anonim modeller ve büyük çoğunlukta sevgilisi Jeanne Hebuterne olduğu görülmüştür. Sanatçının, yaşadığı yıllarda bilinçaltının davranışlara, bedene yansımaları üzerine yapılan psikanaliz çalışmalarından etkilendiği ve resimlerine konu olan kadın imgesinin bir metafor olarak yer aldığı ressamın yapıtlarında genel olarak konu alınan figürlerin iç dünyalarının aktarılma istendiği görülmektedir. Bu çalışmada Modigliani'nin yapıtlarındaki kadın imgesinin seçimi üzerine derinlemesine araştırma gerçekleştirilmiş, Mick Davis'in yönetmeliğini yaptığı 2004 yapımı Modigliani filmi göstergebilim yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu yolla sanatçının öz yaşam öyküsünün eserlerine nasıl yansıdığına dair önemli ipuçlarına ulaşılmak hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda Modigliani'nin yapıtlarında kullandığı kadın imgesinin birer gösterge halini aldığı, sanatçının düz ve yan anlamda izleyiciyi düşünmeye yönlendirdiği görülmüştür.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Kaynakça

- Akerson, E. F. (2005). *Göstergebilimine Giriş*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık
- Bağatur, B. (2013). *Günümüz Sanatındaki Yeni Portre Yaklaşımları: Yüz ve Maske* [Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi]
- Çiçek, M. (2016). Göstergebilim ve Sinema ya da Sinema Göstergebilimi. *Kesit Akademi Dergisi*. 3, 25-41
- Erdal, B. B. & Erkan, A. (2021). Modern Resim Sanatında Portrenin Serüveni. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(88): 107-122.
- Erden, O.E (2016). *Modern Sanatın Kısa Tarihi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Erdoğan, F.C. (2021). *Sanatın Büyük Ustaları Mondrian*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Krystof, D. (2006). *Amedeo Modigliani*. Köln: Taschen
- Kuru,A.Ş.(2020). Et, Duyu, Arzu Chaim Soutine ve Varisleri. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Art & Humanities Journal*, 12, 38-59
- Parsa, A.f. & Olgundeniz, S.S. (2014) İletişimde Göstergebilim ve Anlamlandırma Sürecini Örneklerle Değerlendirme. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi*. 17
- Thompson, J. (2014). *Modern Resim Nasıl Okunur, Modern Ustaları Anlamak*. (F.C.Erdoğan, Çev.).İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Turani, A. (1990). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi